

Systemisch werken binnen Plattelandsontwikkeling

Petra van de Kop

Dat systemisch werken ook binnen Plattelandsontwikkeling heel bruikbaar kan zijn ontdekte ik het afgelopen jaar. In december 2011 bracht een deelnemer van het Stedennetwerk Stadslandbouw, dat ik begeleid, zijn vraag in bij de Workshop Theory U en Social Presencing Theatre die Jan Jacob en Arawana Hayashi toen begeleidden. Het idee was om eens op een andere manier naar zijn vragen te kijken. Dit leverde hem zoveel inzicht op, dat ik besloot om bij Hatching the Eggs verder te onderzoeken hoe ik systemisch werk verder toe kan passen binnen plattelandsontwikkeling. (Hatching the Eggs was de internationale broedplaats in september 2012, waar mensen uit 17 verschillende landen hun 'broedsels' in cocreatie met de deelnemers verder lieten ontwikkelen. In 2014 weer..)

Systemisch bekeken: de rol van veranderaar

In mijn werk rond duurzaamheid heb ik veel te maken met mensen die dingen willen veranderen, dingen willen verbeteren. Hoe maak je bijvoorbeeld de lokale overheid, waar je zelf voor werkt, bewust van de werkelijke problematiek die speelt rond bijvoorbeeld voedsel of plattelandsontwikkeling? Of hoe krijg je betrokken partijen zover dat ze buiten de bestaande kaders gaan denken?

Beleidsmedewerkers duurzaamheid willen dingen veranderen. Dat hoort bij hun functie. Ze zijn op zoek naar verbetering, ze zien soms al wat de toekomst die op ons afkomt van ons vraagt. Ze zijn de troepen vaak vooruit en daarmee soms al trouw aan iets nieuws. Ik zie in mijn werk dat ze vaak op zoek zijn, als mens vanuit hun eigen passie, of levensopdracht. Maar vanuit hun functie zijn ze deel van het organisatiesysteem. De ambtenarij bijvoorbeeld. En dat levert spanning. Want binnen dat systeem is nog niet iedereen zover. Daar zijn mensen vaak trouw aan vertrouwde, aan het oude, aan dingen die ooit goed of belangrijk waren voor de organisatie. Het gevaar bestaat dat dat velden on-

voldoende gezien en erkend wordt. Dan kan er een kloof ontstaan tussen de vernieuwers die op de toekomst zijn gericht en medewerkers of afdelingen die geïdentificeerd raken met wat verloren dreigt te gaan.

Mijn broedsels: systemen willen hun bestemming bereiken

Tijdens Hatching the Eggs heb ik met Jan Jacob Stam onderzocht in hoeverre systemisch werken kan bijdragen aan plattelandsontwikkeling. We hebben met twee vragen gewerkt. Eén vraag van ambtenaar die werkt en woont in een plattelandsgebied in Nederland. En een vraag op een wat hoger aggregatieniveau: over plattelandsontwikkeling in Nederland.

De inbrenger van de eerste vraag worstelde hoe zij het top-down ambtelijke gebiedsproces en een meer persoonlijk bottom-up gebiedsproces bij elkaar kon brengen. Binnen één opstelling werden twee velden opgesteld: het persoonlijke veld van de inbrenger in het gebied en het ambtelijke veld dat actief is in het gebied. En in beide velden werd een 'deel van de inbrenger' opgesteld: haar persoonlijke deel en haar ambtelijke deel. Er bleek weinig verbinding tussen deze

velden. Opmerkelijk was dat het plaatsen van de historie van het waterschap verandering bracht. Nadat deze historie in de opstelling kwam, en gezien en erkend werd, ontstond er verbinding tussen deze twee velden. Een week na de opstelling hoorde ik van de inbrenger dat de maandag na de opstelling het waterschap in een vergadering met de gemeente had gepleit voor om ruimte te geven aan het bottom-up gebiedsproces. Ze besloten dit proces te starten en de diverse betrokken gemeenten wilden er zelfs in deelnemen. Bijzonder: het waterschap vormde ook nu de verbinding. Het waterschap, het bestaansrecht van plattelandsgebieden, met als kernfunctie verbinden. Deze opstelling lijkt iets te laten zien over het vierde systemische principe dat Jan Jacob Stam onlangs in zijn nieuwe boek 'Vleugels voor verandering' introduceerde, namelijk: 'systemen willen hun bestemming bereiken'. Binnen gebiedsorganisaties zou dit wel eens heel erg relevant kunnen zijn! De rol van het waterschap leek te gaan over de scheppende kracht, de bestemming om iets te bewerken binnen dit gebied. Alsof het persoonlijke bestemmingen verbond op systeemniveau. Er leek een verschuiving te ontstaan van veranderen in afstemming met de wil, naar verschuiven in afstemming met wat de bestemming van het gebied vraagt.

Mijn broedsels: maatschappelijke opstellingen

De tweede opstelling ging over plattelandsontwikkeling in Nederland. Het was eigenlijk een soort een maatschappelijke opstelling rond de vraag van de inbrenger. Het

was mooi om te zien hoe Jan Jacob daar eerst een dragende setting voor maakte. Binnen de kring van deelnemers ging hij de deelnemers uit de verschillende landen langs met de vraag: hebben jullie ook een nationaal plattelandsnetwerk? En zo hoorden we dat er in Engeland, België, Spanje, Duitsland, Noorwegen, Finland, Frankrijk, Australië allemaal gelijksoortige netwerken zijn. Dit rondje bracht energie op de vraag. Nadat vervolgens de 'local area' en 'Brussel' waren opgesteld, meldden de aanwezigen zich spontaan als representanten. Iemand was het water dat verbinding vormt en iets te brengen heeft. En anderen de natuur, de kinderen, de gemeenschappelijke grond, de angst, de Aborigines, de voorouders, het milieu. Bijzonder was dat iedereen in de zaal deel uit maakte van het vraagstuk. Niet alleen gaf deze

opstelling de inbrenger inzicht op de vraag: wie ben ik en wat is mijn rol in dit geheel. Verschillende mensen kwamen de volgende dag naar mij toe, dat hun ervaring als representant zoveel met hen had gedaan. Dat ze in die rol iets hadden gevoeld over de 'emerging future', de mogelijke toekomst die op ons afkomt. Een bijzondere gemeenschappelijke ervaring in het U proces!

En wat zich aan het ontvouwen is

Beide opstellingen hebben mij inzicht gegeven in hoe ik systemisch werk binnen plattelandsontwikkeling kan toepassen en verder kan ontwikkelen. Eigenlijk werkt het niet anders dan in organisaties. Alleen is de context soms complexer: er zijn meer partijen, organisaties met soms verschillende belangen in een gebied. Er

zijn verschillende systemen die door elkaar spelen. Zoals het persoonlijke systeem en het ambtelijke systeem in de eerste opstelling liet zien. Daarnaast lijken een aantal thema's en dynamieken zich vaker voor te doen binnen plattelandsontwikkeling. De kern van systemisch werken is voor mij om de wereld te nemen zoals die is. Het lijkt alsof het erkennen hiervan en het loslaten van de overtuiging dat de wereld niet in orde is zoals die is, al beweging geeft! Want door te willen veranderen bestaat het gevaar dat je een deel buitensluit, dat je dat deel het bestaansrecht in de samenleving ontzegt.

KOP Coaching & Ontwikkeling
www.kopcoaching.nu



Coachen met paarden

Het systemisch perspectief

Ruud Knaapen
Uitgeverij Boom Nelissen

Paardencoaching is een van de meest directe manieren van coaching. Het leidt in korte tijd naar de essentie van iemands coachvraag.

Bij coachen met paarden vindt er een ontmoeting plaats tussen mens en paard. De inzet van het paard biedt een extra perspectief op vraagstukken doordat paarden instinctief reageren op wat er is in het hier en nu, maar vooral ook op wat ontbreekt. Paarden houden geen rekening met de probleemdefinitie van de cliënt en ook niet met de competenties van de begeleider. Ze maken geen analyse van wat zich aan hen voordoet; ze reageren erop met hun hele fysiek. Dit levert

nieuwe inzichten en oplossingen op voor coach en coachee. Coachen met paarden beschrijft wat paardencoaching is en hoe het werkt, wat paarden geschikt maakt om te coachen en wat het van de coach vraagt. Het systemisch perspectief vormt hierbij het uitgangspunt. De vele voorbeelden brengen dit nieuwe vakgebied tot leven. Dit boek is geschreven voor iedereen die meer wil weten over deze bijzondere vorm van coaching, zowel coaches als coachees. Het is ook geschikt voor coachopleidingen. Ruud Knaapen is een van de grondleggers van paardencoaching in Nederland en grondlegger van systemische coaching met paarden. Hij is oprichter van Bureau Wind en begeleidt als consultant en coach

zowel individuen als teams bij veranderingstrajecten in het bedrijfsleven en het onderwijs.
www.paardencoaching.net

